

Tingkah Laku Pengundi Luar Di Kawasan Dun Tras, Raub, Pahang

Outside Voter's Behaviour in The Area of DUN Tras, Raub, Pahang

Khalida Najwa Khairuddin
¹Junaidi Awang Besar

Program Geografi
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia

Correspondence: ¹jab@ukm.edu.my

ABSTRAK

Geografi politik merupakan salah satu aspek geografi manusia dan ia memberi fokus pada unit politik serta ia memberi kepentingan kepada negara. Ia memberi perhatian terhadap fenomena politik dan menumpukan perhatian kepada struktur institusi itu dijalankan dan bagaimana ia terlibat dalam pembentukan corak dan hubungan geografi antara ruang dan masa. Tingkah laku pengundian ialah pertimbangan dan pilihan seseorang pengundi untuk mengundi pihak yang bertanding dalam sesuatu pilihan raya. Melalui perspektif ini, terdapat tiga pendekatan yang terlibat. Antaranya ialah pilihan rasional, model sosiologi dan identifikasi parti. Justeru kajian ini dilakukan untuk mengkaji tingkah laku pengundi luar di kawasan Dewan Undangan Negeri (DUN) Tras (N7), Parlimen Raub, Pahang. Beberapa kaedah telah digunakan dalam kajian ini meliputi kajian perpustakaan, soal selidik terhadap 50 orang responden dan temu bual bersama 3 informan yang terlibat secara langsung dalam politik di Raub. Hasil kajian mendapati bahawa responden lebih mempercayai sumber maklumat daripada media online/sosial iaitu dengan jumlah sebanyak 46 peratus responden. Responden juga memilih kriteria parti politik yang paling utama adalah parti politik yang memperjuangkan isu kemanusiaan iaitu ketelusan, keadilan, hak asasi manusia dan anti rasuah. Responden berpendapat bahawa mengundi di tempat bekerja akan menjimatkan masa dan kos. Selain itu, 76 peratus responden bersetuju dengan pernyataan 'Kerajaan negeri Pahang berjaya menangani penularan wabak pandemik Covid-19 dengan baik'. Dapatan kajian ini diharapkan dapat dijadikan panduan kepada pihak kerajaan dan parti politik dalam memahami denyut nadi rakyat.

Kata kunci: *Geografi politik, tingkah laku pengundian, pengundi luar, sumber maklumat, kriteria parti politik*

ABSTRACT

Political geography is one of the aspects of human geography and it focuses on political units as well as it gives importance to the country. It pays attention to political phenomena and focuses on the structure of the institution in which it is carried out and how it is involved in the formation

of patterns and geographical relationships between space and time. Voting behavior is the consideration and choice of a voter to vote for the party contesting in an election. Through this perspective, there are three approaches involved. Among them are rational choice, sociological model and party identification. Therefore, this study was conducted to study the behavior of outside voters in the State Assembly (DUN) Tras (N7), Parliamentary constituency of Raub, Pahang. Several methods have been used in this study including library research, questionnaire on 50 respondents and interviews with 3 informants who are directly involved in politics in Raub. The results of the study found that respondents trusted the source of information more than online/social media with a total of 46 percent of respondents. Respondents also chose the criteria of the most important political party is a political party that fights for humanitarian issues namely transparency, justice, human rights and anti-corruption. Respondents argue that voting in the workplace will save time and cost. In addition, 76 percent of respondents agreed with the statement 'The Pahang state government has successfully dealt with the Covid-19 pandemic outbreak well'. It is hoped that the findings of this study can be used as a guide to the government and political parties in understanding the pulse of the people.

Keywords: *Political geography, voting behavior, outside voters, sources of information, political party criteria*

1. Pengenalan

Pengundi merujuk kepada individu yang melakukan undian dengan memilih satu parti politik seperti melakukan tanda pangkah diatas kertas undi. Hasil undian parti politik yang memperoleh undian paling tinggi akan menjadi pentadbir kerajaan. Tingkah laku pengundi akan dikenalpasti melalui corak pengundian dan faktor yang menjadi pilihan pengundi untuk mengundi (Mohd Ali 2013). Tambahan pula, dalam pilihan raya Malaysia pengundi terbahagi kepada beberapa jenis pengundi iaitu pengundi awal, pengundi pos dan pengundi tidak hadir

Menurut Md. Ibrahim (2004), tingkah laku pengundi merupakan satu cabang yang penting untuk melihat sejauhmanakah pengundi akan bertindak balas terhadap sesuatu parti politik. Antara tindak balas yang akan dikaji adalah bagaimana manifesto yang dijanjikan memenuhi keperluan pengundi. Contohnya, pendekatan tingkah laku pengundian melalui sosiologikal supaya pengundi akan lebih memahami parti politik yang bertanding.

Menurut Mansor, Azlina & Md. Mahadee (2016), kajian mengenai tingkah laku pengundian memerlukan pengkaji bersifat sensitif dan memahami perubahan tingkah laku masyarakat yang dinamik. Justeru itu, pengkaji perlu memberi keutamaan terutamanya kawasan yang sering dijadikan bahan kajian iaitu kawasan utara dan timur Semenanjung, kawasan tengah Semenanjung dan kawasan Malaysia Timur kerana mempunyai perbezaan yang ketara dan ciri yang tersendiri. Justeru, objektif kajian ini dilakukan untuk mengetahui sumber politik responden, faktor mengundi dan kepentingan mengundi di kawasan tempat bekerja oleh pengundi luar di kawasan DUN Tras, Raub, Pahang.

2. Definisi Konseptual

Junaidi et al. (2012) menyatakan geografi pilihan raya menekankan aspek analisis geografi dalam pilihan raya iaitu kajian tentang pola ruang dan kuasa dalam pengundian serta pengaruh faktor sejarah, sosiologi, ekonomi dan faktor setempat terhadap tingkah laku pengundi dan keputusan pilihan raya di sesuatu kawasan. Faktor yang dikaji adalah untuk mengetahui sejauhmana aspek geografi manusia mempengaruhi pola sokongan sesebuah parti politik. Faktor geografi juga boleh mempengaruhi sesebuah parti politik membuat dasar/rancangan dan strategi mereka untuk mengekalkan sokongan di kawasan lemah atau faktor yang menggalakkan wakil rakyat menyokong keputusan untuk kepentingan pengundi di kawasan tersebut.

Teori ini digunakan kerana ia berkaitan dengan aspek keruangan dan lokasi yang menjadi tunjang utama dalam kajian ini. Menurut Rosmadi (2008) dan Junaidi (2015), Model Ruang Pengundian adalah paradigma pemerintahan dalam pengajian formal persaingan politik dan pilihan raya. Model ini merupakan pendekatan yang paling kerap di Negara Barat. Menurut Rosmadi (2008) dan Junaidi (2015), teori ini telah diuji secara empirikal dalam konteks yang berbeza iaitu melibatkan aspek ruang dalam kajian pilihan raya.

Pilihan Raya di Malaysia pula tidak menggunakan teori ini secara meluas. Hal ini kerana, politik di Malaysia bergantung kepada persepsi dan emosi. Antaranya, kemenangan Pakatan Harapan pada Pilihan Raya Umum ke-14 dibantu oleh kemarahan pengundi terhadap isu yang melanda Dato' Sri Najib Razak dan kerajaan Barisan Nasional

Menurut Mohd Azri & Sity (2014), terdapat tiga pendekatan teori utama dalam tingkah laku pengundian iaitu pilihan rasional, sosiologikal dan identifikasi parti. Pendekatan tingkah laku pengundian yang pertama iaitu pilihan rasional yang berpandukan kepada faktor ekonomi. Parti politik yang mementingkan kepentingan rakyat terutamanya rakyat golongan berpendapatan rendah akan lebih cenderung untuk mengundi parti politik tersebut.

Pendekatan sosiologikal yang digunakan oleh calon yang bertanding melalui sifat peribadi seseorang calon. Antaranya, seorang yang bijak dalam menyelesaikan masalah, tegas menyuarakan pendapat dan bertanggungjawab melaksanakan tugas.

Menurut Junaidi et al. (2016), identifikasi parti ialah perasaan kesetiaan dan rasa ikatan kepada sesuatu parti dan perasaan inilah yang mendorong mereka untuk mengundi parti tersebut dalam pilihan raya. Perasaan itu diperturunkan oleh agen sosioalisasi seperti ibu bapa, saudara mara, jiran, rakan sekolah dan organisasi politik. Darjah kesetiaan pada parti juga mempengaruhi seberapa banyak tahap identifikasi parti pada seseorang individu tersebut.

3. Tinjauan Literatur

3.1 Politik pilihan raya luar negara

Menurut Alarcon Jr. (2012) dalam kajian pilihan raya di Phillipina menunjukkan sistem demokrasi tidak sepenuhnya berkembang di Filipina apabila kekal dikuasai oleh elit politik melalui 3G (senjata api, peras ugut dan emas) dan 3C (modal, kejahatan dan paksaan). Justeru itu, calon yang lebih berkaliber menghadapi kesukaran untuk bertanding seterusnya menyaksikan calon sama kekal dipilih.

Thananithichot (2012) menjelaskan bahawa tingkah laku pengundian di kawasan Bangkok, Thailand dan di kawasan lain mempunyai perbezaan yang jelas kerana persepsi

pengundi yang wujud. Kawasan Bangkok menunjukkan bilangan keluar undi yang rendah kerana memandang sinis kepada sistem demokrasi manakala masyarakat luar bandar menunjukkan bilangan keluar undi antara yang tertinggi kerana manfaat yang akan diterima sama ada ekonomi mahupun sosial daripada elit politik.

Menurut Wu & Wang (2016), jenis perumahan yang dibina di China memberi implikasi yang kuat kepada tingkah laku pengundian di negara tersebut. Perbezaan antara generasi tua dan muda berdasarkan jenis perumahan yang mereka duduki. Oleh sebab itu, kerajaan tempatan perlu melakukan tindakan yang proaktif untuk menggalakkan hal demokrasi berskala besar dapat diterapkan dalam kalangan masyarakat.

Menurut Oliver & Ostwald (2018), pengundi di Singapura telah mengundi People's Action Party (PAP) sejak 1965 kerana pertimbangan politik valence dan kredibiliti yang ditonjolkan oleh calon dan parti. Walaupun begitu, pengkaji tidak menolak ketakutan kepada pentadbiran juga antara faktor yang memainkan peranan dalam penguasaan politik oleh PAP di Singapura.

Qorri (2018) berpendapat tingkah laku pengundian di Kosovo tidak banyak berbeza kerana tindakan pembuangan undi yang berbeza antara individu dalam masyarakat ialah ideologi, identiti sosial, jantina, emosi dan keluarga. Rakyat akan memberi undi kepada calon yang berkaliber.

3.2 Politik pilihan raya Malaysia

Menurut Md. Faizal & Md. Nadzri (2016), pilihan raya di Kelantan menyaksikan pengundi di Kelantan terus memilih parti Islam Se-Malaysia (PAS) sebagai kerajaan negeri sejak PRU 1990 dengan menolak penguasaan Barisan Nasional. Hal ini kerana, corak pengundian pengundi di Kelantan yang menekankan pemilihan pemerintah yang menegakkan agama Islam.

Menurut Junaidi (2017), tingkah laku pengundian di Parlimen Pasir Mas tersebut lebih dominan dari segi pilihan rasional berbanding identifikasi parti dan model sosiologi. Hal ini kerana, pengundi di kawasan Pantai Timur Semenanjung Malaysia khususnya Kelantan lebih mementingkan manfaat yang mereka peroleh jika mereka bersama dengan PAS yang telah memerintah Kelantan sejak 1990.

Tambahan pula, menurut Ilyas, Jamaie & Sity (2018), pengundi di Terengganu memilih parti politik mengikut parti yang mampu membawa kesenangan dan kemudahan kepada mereka terutamanya di kawasan luar bandar. Namun begitu, pendekatan rasional juga berlaku apabila aktiviti pembangunan yang dijalankan telah menyebabkan impak yang negatif kepada kawasan sekitar dan penduduk setempat. Justeru itu, hal ini jelas menunjukkan rakyat mementingkan faedah sebelum mengundi

Junaidi & Amer Saifude (2020) dalam artikel jurnal yang bertajuk "PRK Kimanis: Antara Identifikasi Parti Dengan Kelangsungan Politik Pembangunan" menghuraikan bahawa majoriti pengundi di Kimanis memilih untuk mengekalkan status quo BN di kawasan ini dengan majoriti yang lebih besar iaitu 2,029 undi. Kemenangan BN ini menunjukkan bahawa pengaruh identifikasi parti lebih kuat berbanding sentimen politik pembangunan. Kemenangan BN dalam PRK Parlimen Kimanis menunjukkan bahawa identifikasi parti yang kental mengatasi kelangsungan politik pembangunan.

Junaidi, Muhammad Yusuf & Mohd Syukri (2020) menjelaskan bahawa sokongan pengundi kepada parti politik dalam PRU DUN tersebut adalah berasaskan sentimen pimpinan

kepartian etnik iaitu UMNO (BN) dan BERSATU (PN) yang dipimpin Orang Melayu mendapat sokongan di kawasan majoriti pengundi etnik Melayu Sabah serta Melayu Brunei; kawasan majoriti kaum Rungus-Kadazan-Dusun-Murut oleh pimpinan etnik Kadazan-Dusun daripada STAR dan PBS manakala WARISAN-PKR memperoleh sokongan di kawasan majoriti pengundi etnik Bajau pimpinan etnik Bajau dan etnik Cina di kawasan bandar. Implikasi penulisan artikel ini ialah politik kepartian berasaskan etnik terus mendapat kepercayaan pengundi kerana yakin dan percaya kepada pemimpin etnik sendiri untuk memperjuangkan nasib hidup mereka.

3.3 Politik pilihan raya Pahang

Junaidi et al. (2015) menyatakan bahawa bagi keadaan di Parlimen Rompin, pengundinya lebih mendahagakan perkembangan pembangunan kerana kebanyakan pengundi di Parlimen Rompin merupakan penduduk FELDA iaitu FELDA Keratong 1-5. Parlimen Rompin merupakan kubu kuat bagi BN/UMNO. Parti ini mencatatkan kemenangan pada PRU-13 yang lalu.

Menurut Azman, Mohd. Fuad & Junaidi (2016) menjelaskan bahawa peningkatan berlaku pada faktor calon yang akan mempengaruhi undian mereka pada pilihan raya akan datang. Perkara ini jelas menunjukkan faktor calon yang mempunyai ciri kepimpinan yang baik seperti berwibawa serta lengkap dengan pakej yang dikehendaki pemilih akan menjadi pilihan mereka untuk diundi.

Junaidi dan Mohd Fuad (2016) menunjukkan sokongan terhadap UMNO adalah bergantung kepada pengundian yang dibuat oleh kaum Melayu. Ini kerana pengaruh kuat UMNO dan Melayu dalam politik negara dalam pada itu kebanyakan pengundi Melayu yang menetap di luar bandar hanya bergantung kepada media arus perdana sebagai sumber informasi dan mereka hanya memandang UMNO/BN sebagai parti yang layak mentadbir negara dalam apa jua keadaan.

Menurut Kumar (2019), pengundi dalam Pilihan Raya Kecil (PRK) di Cameron Highlands, Pahang memilih untuk mengundi Barisan Nasional berbanding Pakatan Harapan. Faktor parti Barisan Nasional menjadi pilihan pengundi adalah disebabkan oleh faktor kesetiaan pengundi kepada Barisan Nasional dan kerjasama antara PAS-UMNO menyebabkan kesesuaian calon yang bertanding. Oleh sebab itu, pengundi lebih menerima faktor tarikan Barisan Nasional. Nurul Izzatie (2019) mendapati bahawa pengundi di kawasan ini lebih dominan dalam menyokong parti politik yang sudah lama memegang pemerintahan iaitu Barisan Nasional (BN). Pertukaran Kerajaan Persekutuan kepada Pakatan Harapan (PH) sedikit sebanyak mempengaruhi pengundian di DUN Pelangai namun BN masih dapat mengekalkan kedudukan.

4. Metodologi dan Kawasan Kajian

4.1 Tata cara pengumpulan data

Pengkaji menggunakan data primer dan data sekunder. Dalam mendapat data primer, pengkaji menggunakan kaedah borang soal selidik, kaedah temu bual, kaedah pemerhatian di lapangan dan rujukan data statistik. Bagi data sekunder, pengkaji merujuk buku ilmiah, artikel, jurnal berkaitan dengan tajuk dan isu yang ingin dikaji.

Data primer adalah data yang berasal dari sumber asli yang dikumpul untuk menjawab persoalan kajian. Data ini dikumpul oleh pengkaji melalui kajian lapangan seperti soal selidik,

temu bual dan pemerhatian di lapangan. Kaedah soal selidik adalah kaedah utama yang digunakan dalam kajian ini bagi mengenal pasti latar belakang responden, seperti umur, jantina dan lain-lain. Borang soal selidik ini melibatkan dua kawasan Daerah Mengundi iaitu di kawasan bandar (Bandar Raub) dan kawasan luar bandar (Sungai Ruan). Jumlah responden yang diperlukan dalam kajian ini adalah seramai 50 orang responden.

Kajian ini juga mendapat maklumat dengan menggunakan kaedah temu bual. Item dalam soal selidik yang berkaitan dengan sumber maklumat politik dan isu semasa dan kepuasan terhadap pembangunan fizikal menjadi asas kepada soalan temu bual. Jumlah orang yang ditemu bual adalah seramai 3 orang iaitu terdiri daripada pihak yang terlibat secara aktif dalam politik. Responden yang dipilih adalah yang mempunyai latar belakang politik dari pelbagai jenis parti iaitu UMNO, PAS dan AMANAH.

Pemerhatian lapangan dilakukan sebelum, semasa dan selepas menjalankan kajian bagi mendapatkan gambaran yang lebih jelas mengenai kawasan kajian. Kaedah pemerhatian turut membantu dalam mengumpul maklumat dan data. Melalui kaedah ini turut memberi gambaran tentang perkara yang berlaku di kawasan DUN Tras untuk memudahkan lagi menjalankan penyelidikan. Kaedah ini digunakan untuk melihat kawasan kajian yang ingin dikaji tentang struktur dan komposisi penduduk di DUN Tras.

Rujukan data statistik digunakan bagi memperoleh jumlah statistik daftar pemilih terkini mengikut kaum di kawasan kajian. Data statistik yang diperoleh daripada Suruhanjaya Pilihan Raya (SPR). Melalui data statistik ini, pengkaji boleh melihat keputusan di setiap kawasan DUN. Oleh itu, pengkaji boleh mengetahui jumlah dan kaum terkini dalam daftar pemilih. Rujukan ini penting kerana ia membantu dalam menganalisis impak terhadap pembangunan setempat terhadap tingkah laku responden di kawasan kajian.

Kaedah kepustakaan merupakan rujukan yang dilakukan dengan menggunakan bahan bacaan tambahan yang diperoleh dari perpustakaan. Dalam menyelesaikan tugas, beberapa bahan rujukan telah digunakan bagi menambahkan lagi maklumat untuk menghasilkan sesebuah kajian yang lengkap. Selain itu, buku rujukan seperti buku ilmiah, jurnal, akhbar, laporan penyelidikan, kertas seminar dan persidangan serta lain-lain turut digunakan bagi mempelbagaikan sumber rujukan.

Kaedah kajian atas talian turut digunakan bagi mencapai maklumat dengan lebih mudah. Antara bahan rujukan yang digunakan ialah dengan melayari laman web internet, akhbar online, sumber WhatsApp, Facebook, Twitter, Instagram dan lain-lain untuk memperbanyakkan lagi maklumat mengenai kawasan DUN Tras.

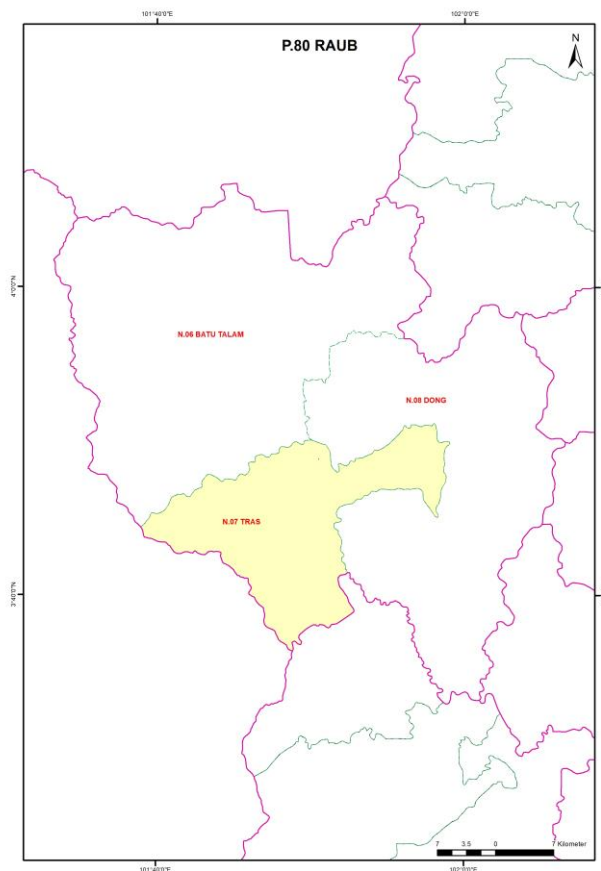
4.2 Analisis data

Analisis data merupakan salah satu proses penelitian yang dilakukan setelah semua data yang diperlukan guna memecahkan permasalahan yang diteliti sudah diperoleh secara lengkap. Data yang dikumpulkan melalui set soal selidik dan ujian bertulis telah diproses dengan menggunakan Statistical Package for Social Science (SPSS) versi 18.0 dan Microsoft Excel untuk menganalisis daripada data yang diperoleh.

4.3 Kawasan kajian

Keadaan geografi atau bentuk muka bumi di kawasan Tras adalah bercerun landai dan permukaan tanah yang rata. Jenis tanah yang bersifat lom liat berpasir yang menggalakkan pertumbuhan pokok durian. Saliran secara semula jadi atau pengurusan yang baik sangat sesuai untuk menghasilkan buah durian yang berkualiti. Oleh sebab itu, kegiatan penanaman buah durian ini menjadi antara penyumbang terbesar kepada ekonomi penduduk setempat. DUN Tras terletak dalam kawasan Parlimen Raub, Pahang (Lihat Rajah 1).

Statistik kaum di DUN Tras (N7) yang terbahagi kepada Bandar Raub (bandar) dan Sungai Ruan (luar bandar). Kaum Cina merupakan kaum yang paling ramai di Bandar Raub iaitu seramai 482 (78.89%) pengundi, kaum Melayu seramai 78 (12.77%) orang dan kaum India 43 (7.04) orang. Kaum lain seramai 8 (1.31%) orang. Statistik kaum di Sungai Ruan menunjukkan jumlah penduduk yang mengundi seramai 3,891 pengundi. Majoriti kaum Cina mengundi di Sungai Ruan seramai 3,655 (93.93%) orang. Kaum India pula seramai 149 (3.83%) pengundi diikuti dengan kaum Melayu seramai 75 (1.93%) orang.

RAJAH 1. Peta kawasan DUN Tras, Raub, Pahang

Sumber: Diubahsuai daripada SPR 2018

Seramai 29,104 orang telah mendaftar sebagai pengundi di DUN Tras (N7), Raub, Pahang. Pengundi lelaki lebih tinggi iaitu 14,901 (51.20%) orang berbanding pengundi wanita seramai 14,203 (48.80%) orang. Di samping itu, statistik umur melibatkan seramai 29,104 orang pengundi yang dibahagikan kepada 8 kategori tahun iaitu 21-29, 30-39, 40-49, 50-59, 70,79, 80-89 dan 90 ke atas. Statistik umur menunjukkan kategori umur 30-39 tahun yang paling tinggi iaitu seramai 6,506 (22.36%) orang. Kedua dengan jumlah seramai 5,570 (15.14%) orang pada kategori umur 40-49 tahun. Ketiga pada kategori umur 50-59 tahun seramai 5,456 (18.75%) orang. Keempat pula seramai 4,257 (14.06%) orang pada umur 60-69 tahun, kelima pada umur 20-29 tahun iaitu seramai 4,044 (13.89%) orang.

Terdapat pelbagai kemudahan sosial di kawasan kajian. Antaranya, kemudahan kesihatan seperti Hospital Raub, Klinik Ibu dan Anak, Pharmacy Mercury dan lain-lain. Hal ini memudahkan penduduk setempat untuk mendapatkan rawatan kesihatan. Kemudahan pendidikan turut diberikan kepada penduduk kawasan kajian. Antara sekolah rendah di kawasan kajian ialah Sekolah Menengah Kebangsaan Bandar Raub, Sekolah Kebangsaan Raub Jaya, Sekolah Jenis Kebangsaan (Tamil) Raub dan lain-lain. Selain itu, sekolah menengah yang disediakan ialah Sekolah Menengah Kebangsaan Mahmud. Terdapat rumah ibadat iaitu Masjid Raub yang merupakan tempat persinggahan orang luar terutamanya orang dari Lembah Klang menuju ke Kelantan.

Penduduk di kawasan DUN Tras, Raub menjalankan kegiatan ekonomi seperti tanaman durian. Namun begitu, terdapat sesetengah pemilik tanah mengusahakan tanaman durian secara haram. Isu ini menyebabkan wakil rakyat menggesa kerajaan negeri memberi sewa secara sah kepada pengusaha kebun durian. Kawasan yang terlibat iaitu Kampung Sungai Ruan dan Kampung Chalit.

Bilangan pengundi yang berdaftar di DUN Tras majoritinya ialah daripada penduduk Cina. Keadaan ini menyebabkan parti yang bertanding memilih calon berbangsa Cina untuk diletakkan di DUN Tras. Oleh sebab itu, adalah menjadi tumpuan pengkaji untuk menganalisis keperluan pengundi mengundi di kawasan tempat bekerja untuk menjawab segala persoalan yang timbul.

4. Dapatan dan Perbincangan

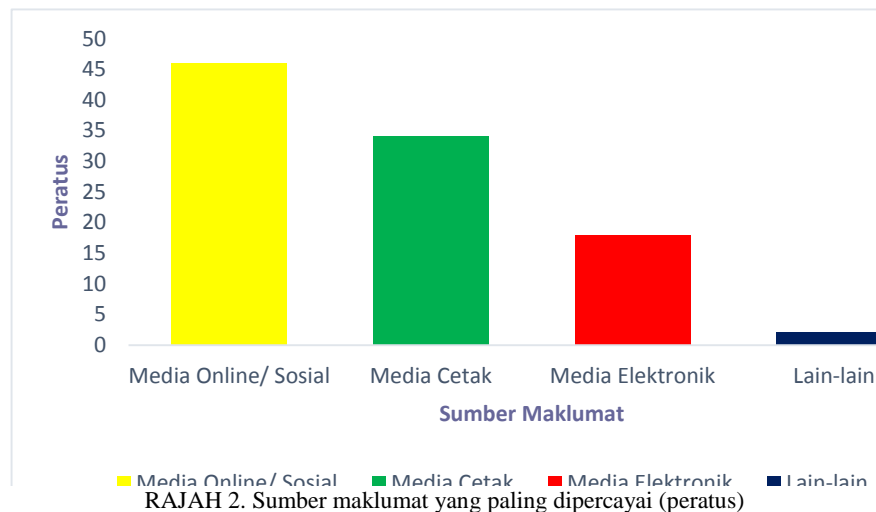
4.1 Sumber maklumat yang paling dipercayai

Dapatan kajian menunjukkan bahawa responden lebih dipercayai sumber maklumat daripada media *online*/sosial iaitu dengan jumlah sebanyak 46 peratus responden (Lihat Rajah 4.1). Hal ini kerana, media *online*/sosial menyebarkan maklumat dengan lebih cepat tanpa batasan. Penyebaran maklumat melalui media *online*/sosial juga mudah dicapai sekiranya mempunyai kemudahan internet. Hal ini akan memudahkan responden untuk mendapatkan maklumat daripada media *online*/sosial seperti *Facebook*, *Instagram*, *Twitter*, *WhatsApp* dan *Youtube*.

Seterusnya, 34 peratus responden memilih media cetak antara sumber maklumat yang dipercayai. Hal ini kerana, media cetak lebih mempunyai maklumat yang sahih dan lebih mudah untuk dibaca kerana media cetak dicetak pada akhbar. Akhbar seperti Berita Harian, New Straits Times, The Star dan beberapa akhbar lain. Akhbar lebih mudah dibaca kerana responden tidak perlu menghadap skrin telefon dalam jangka masa yang lama.

Tambahan pula, responden memilih media elektronik sebagai sumber maklumat yang paling dipercayai dengan jumlah sebanyak 18 peratus responden. Media elektronik lebih diminati oleh golongan tua kerana golongan ini didedahkan dengan TV1, TV2 dan TV3 sejak sekian lama. Oleh sebab itu, responden lebih mempercayai berita yang disampaikan secara visual dan secara langsung untuk mendapatkan maklumat.

Sumber maklumat daripada lain-lain seperti ahli keluarga, rakan, jiran, ibu bapa dan lain-lain hanya mempunyai 2 peratus responden yang bersetuju. Hal ini kerana, maklumat yang disampaikan tidak pasti samada sahih atau hanya khabar angin. Justeru itu, maklumat yang disampaikan dari mulut ke mulut juga boleh berubah. Hal ini jelas menunjukkan bahawa sumber maklumat lain-lain tidak boleh dipercayai.

Sumber: Soal selidik 2020

Penyelidik telah menemu bual secara atas talian dengan tiga orang informan berkaitan soalan mengenai berikut iaitu ‘Antara sumber maklumat daripada media cetak, media elektronik, media alternatif/sosial dan lain-lain, yang manakah paling dirujuk oleh pengundi di kawasan anda? Mengapa?’ Informan yang terlibat dalam temu bual ini ialah Ketua Pemuda AMANAH kawasan Raub, Ketua Pemuda PAS kawasan Raub dan Ketua Wanita UMNO Bahagian Raub. Menurut Encik Raja Abdul Rashid Raja Puji, Ketua Pemuda AMANAH kawasan Raub, beliau menyatakan bahawa:

“Jika di Raub, media cetak berbentuk *flyers* lebih mempengaruhi pengundi untuk mengundi di Raub. Media sosial tidak begitu penting kerana bilangan *follower* dan bilangan *likes* sangat rendah di *Facebook page* YB Tengku (Ahli Parlimen DAP Raub yang menang pada PRU-14). Oleh sebab itu, cara mengedar *flyers* kepada pengundi secara edaran bersemuka lebih berkesan. Justeru itu, media cetak lebih berpengaruh dalam kalangan pengundi berbanding media elektronik dan media sosial.”

(Encik Raja Abdul Rashid Raja Puji, 1 Disember 2020)

Menurut Encik Ahmad Zharfan Abd Taib, Ketua Pemuda PAS kawasan Raub pula, beliau menyatakan bahawa:

“Penduduk di Raub terbahagi kepada dua iaitu bandar dan luar bandar. Jika di bandar, pengundi akan lebih berpengaruh dengan media sosial atau alam maya berbanding dengan kawasan kampung terutamanya golongan tua. Golongan tua ini lebih cenderung dengan cara penglibatan calon itu turun untuk berjumpa dengan mereka. Jadi pengundi di Raub ini lebih seimbang iaitu media sosial di kawasan bandar dan media cetak lebih kepada pengundi di kawasan luar bandar.”
(Encik Ahmad Zharfan Abd Taib, 2 Disember 2020)

Menurut Puan Zulriyaini Yahya, Ketua Wanita UMNO Bahagian Raub, beliau menyatakan bahawa:

“Media sosial lebih mencabar pada masa kini. Informan tidak menghuraikan dengan lebih lanjut.”
(Puan Zulriyaini Yahya, 2 Disember 2020)

4.2 Kriteria parti politik yang paling diutamakan sebelum mengundi

Dapatan kajian menunjukkan parti politik yang memberi keutamaan untuk menjaga kebajikan rakyat akan menarik pengundi untuk mengundi parti politik tersebut. Daripada 50 orang responden, mereka memilih kriteria parti politik yang paling utama adalah parti politik yang memperjuangkan isu kemanusiaan iaitu ketelusan, keadilan, hak asasi manusia dan anti rasuah dengan jumlah sebanyak 20 peratus (Lihat Jadual 1). Hal ini kerana sesebuah parti politik perlu menjaga kebajikan rakyat dan menunjukkan contoh yang baik kepada rakyat. Parti politik tersebut juga perlu memainkan peranan dalam hak asasi manusia kerana setiap manusia bebas untuk menyuarakan pendapat. Bebas rasuah juga penting kerana parti korup akan menyebabkan kepercayaan pengundi akan hilang sehingga berlakunya kekurangan undi.

JADUAL 1. Kriteria parti politik yang disokong

Bil.	Kriteria Parti Politik	Peratus Ya
1.	Memperjuangkan isu kemanusiaan (ketelusan, keadilan, hak asasi manusia & anti rasuah).	20
2.	Mementingkan hubungan antara kaum dan penyatuan bangsa	18
3.	Mempertahankan agama dan maruah dan bangsa dan negara.	18
4.	Memberi manifesto yang realistik dan berpandangan jauh.	14
5.	Mempertaruhkan calon yang berkaliber, bersih, jujur dan ingin memberi yang terbaik.	12
6.	Mempunyai trek rekod yang baik dan berkeupayaan dalam merealisasikan manifesto.	12
7.	Memperjuangkan isu alam sekitar dan kesihatan rakyat.	6

Sumber: Soal selidik 2020

Sebanyak 18 peratus responden memilih mementingkan hubungan antara kaum dan penyatuan bangsa. Hal ini kerana di kawasan kajian terdiri daripada tiga kaum utama. Responden berpendapat perpaduan antara kaum sangat penting untuk membentuk negara yang aman sekali gus mengelakkan kejadian rusuhan antara kaum yang pernah berlaku pada 13 Mei 1969. Oleh

sebab itu, responden akan melihat kriteria parti politik yang mementingkan hubungan antara kaum dan penyatuan bangsa.

Lagi 18 peratus responden memilih kriteria parti politik yang mempertahankan agama, maruah, bangsa dan negara. Parti politik yang menekankan agama-Islam akan menarik pengundi kaum Melayu untuk mengundi. Sebagai contohnya, perbezaan agama menimbulkan perasaan tidak berpuas hati kepada sesetengah pihak sehingga berlakunya penghinaan antara satu sama lain sehingga menimbulkan pergaduhan.

Dua kriteria parti politik yang paling kurang diutamakan oleh responden adalah mempunyai trek rekod yang baik dan berkeupayaan dalam merealisasikan manifesto dengan jumlah sebanyak 12 peratus dan 6 peratus pada memperjuangkan isu alam sekitar dan kesihatan rakyat. Hal ini menunjukkan, pengundi tidak tertarik dengan isu alam sekitar kerana di Raub tidak terlalu terdedah dengan masalah isu alam sekitar melainkan masalah bekalan air.

Kriteria parti politik yang memperjuangkan isu kemanusiaan (ketelusan, keadilan, hak asasi manusia dan anti rasuah) menunjukkan pemimpin yang dipilih akan memimpin negara dengan baik demi masa depan negara. Hal ini kerana, parti politik yang baik akan mengutamakan kebajikan dan keperluan rakyat berbanding kepentingan diri sendiri. Parti politik akan mencerminkan kestabilan negara Malaysia apabila parti politik yang memerintah melakukan tugas dengan tanggungjawab dalam memperjuangkan isu kemanusiaan.

Menurut Encik Raja Abdul Rashid Raja Puji, Ketua Pemuda AMANAH kawasan Raub, beliau menyatakan bahawa:

“Kriteria parti politik yang paling utama sebelum mengundi sudah pasti parti politik yang menekankan aspek keagamaan dan memperjuangkan agama Islam di negara Malaysia. Hal ini kerana, agama ini bukan sahaja diamalkan dalam kehidupan seharian kita namun agama juga perlu dititikberatkan dalam bidang politik.”

(Encik Raja Abdul Rashid Raja Puji, 1 Disember 2020)

Menurut Encik Ahmad Zharfan Abd Taib, Ketua Pemuda PAS kawasan Raub, beliau menyatakan bahawa:

“Parti politik yang dipilih perlu mempunyai pendidikan agama yang luas. Jika parti politik tersebut bukan orang Islam, penilaian akan dibuat melalui cara beliau mempertahankan agama samada mengancam atau sebaliknya. Jika parti politik tersebut membawa ideologi sosialis dan komunis walaupun pemimpin tersebut orang Islam akan menyebabkan kita sebagai pengundi turut berdosa kerana menyokong parti yang menentang agama Islam”

(Encik Ahmad Zharfan Abd Taib, 2 Disember 2020)

Menurut Puan Zulriyaini Yahya, Ketua Wanita UMNO Bahagian Raub, beliau menyatakan bahawa:

“Janji merupakan kriteria parti politik yang paling diutamakan. Hal ini kerana, janji ini dapat dilihat dalam manifesto yang dijanjikan. Golongan dewasa sekiranya mendapat bantuan, golongan ini sudah berasa cukup dengan bantuan yang diberikan oleh pihak kerajaan. Namun begitu, janji yang tidak dapat ditepati terutamanya kepada golongan muda mengenai harga

minyak dan penghapusan PTPTN (Perbadanan Tabung Pendidikan Tinggi Nasional) itu menyebabkan kerajaan tumbang.

(Puan Zulriyaini Yahya, 2 Disember 2020)

4.3 Kepentingan mengundi di kawasan tempat bekerja

Tempat bekerja merupakan tempat yang akan beroperasi mengikut waktu pejabat atau 24 jam sehari mengikut jenis pekerjaan. Seseorang itu akan menetap di sesuatu kawasan apabila mendapat pekerjaan yang tetap. Terdapat beberapa kebaikan untuk mengundi di kawasan tempat bekerja.

Responden berpendapat bahawa mengundi di tempat bekerja akan menjimatkan masa dan kos. Kos yang dimaksudkan adalah kos dari segi minyak dan bayaran tol. Hal ini kerana, pengundi tidak perlu pulang ke kampung halaman atau pulang ke sesuatu tempat dalam jangka masa yang lama. Pengundi juga tidak perlu berhadapan dengan kesesakan lalu lintas. Masa juga dapat dijitamkan kerana hanya perlu menuju ke kawasan yang biasa dituju iaitu kawasan tempat bekerja untuk membuang undi.

Selain itu menurut responden, mengundi atau membuang undi di kawasan tempat bekerja juga lebih mudah. Hal ini kerana, proses mengundi akan lebih mudah. Sebagai contohnya, sebagai pekerja mestilah kita menginginkan yang terbaik di kawasan tempat bekerja supaya kawasan tempat bekerja itu dilengkapi dengan kemudahan infrastruktur yang lengkap. Oleh sebab itu, penting untuk pekerja mengundi di kawasan tempat bekerja berbanding di kampung halaman kerana kebaikan di kampung halaman tidak dinikmati sepenuhnya oleh individu yang bekerja di bandar.

Responden menyatakan mengundi di kawasan tempat bekerja akan memudahkan parti politik. Hal ini kerana, parti politik akan lebih mudah untuk membina strategi yang berkesan dan melihat golongan sasaran di kawasan tempat bekerja. Sebagai contohnya, apabila golongan sasaran di kawasan tempat bekerja lebih kepada golongan muda, parti politik perlu merangka manifesto yang bersesuaian dengan golongan muda.

Kepentingan mengundi di kawasan tempat bekerja juga adalah tidak perlu memohon cuti bekerja. Sebagai contohnya, apabila pengundi mengundi di kampung halaman maka cuti perlu dimohon awal sebelum hari mengundi. Hal ini kerana, terdapat sesetengah majikan juga tidak akan membenarkan pekerja untuk bercuti hanya dengan alasan mengundi. Jika pekerja tersebut mendapat majikan yang susah untuk bertoleransi akan menyukarkan hari mengundi kepada pengundi tersebut. Oleh sebab itu, pekerja perlu mengundi di kawasan tempat bekerja.

Tambahan pula, kebaikan mengundi di tempat bekerja juga adalah untuk memastikan kawasan bekerja dalam keadaan yang selesa. Hal ini kerana jika undian dilakukan kepada parti politik yang mementingkan keperluan kawasan mengundi akan menyebabkan kawasan bekerja itu akan dilengkapi dengan kemudahan asas seperti pengangkutan awam, jalan raya dan kemudahan sosial seperti perniagaan makanan.

Menurut Encik Raja Abdul Rashid Raja Puji, Ketua Pemuda AMANAH kawasan Raub, beliau menyatakan bahawa:

“Pekerja yang tetap di bandaraya, mengundi di kawasan tempat bekerja lebih sesuai dan lebih relevan. Contohnya, kebaikan mengundi di kawasan tempat bekerja akan menyebabkan isu di kawasan tempat bekerja seperti isu bekalan air atau pembuangan sampah akan dijaga oleh parti

politik di kawasan tersebut. Kebajikan akan lebih terjaga berbanding mengundi di kawasan halaman.

(Encik Raja Abdul Rashid Raja Puji, 1 Disember 2020)

Menurut Encik Ahmad Zharfan Abd Taib, Ketua Pemuda PAS kawasan Raub, beliau menyatakan bahawa:

“Jika dipandang pada sudut positif, kepentingan kuasa politik orang Islam dilihat melalui pelbagai sudut. Terdapat kebaikan mengundi di kawasan tempat bekerja adalah tidak perlu menghadapi kesesakan lalu lintas dan meningkatkan penguasaan politik Islam.”

(Encik Ahmad Zharfan Abd Taib, 2 Disember 2020)

Menurut Puan Zulriyaini Yahya, Ketua Wanita UMNO bahagian Raub, beliau menyatakan bahawa:

“Mengundi di kawasan tempat bekerja ini mengikut keadaan. Jika kawasan bekerja itu sudah memang jelas akan kalah tidak perlu kita mengundi di kawasan tempat bekerja. Justeru itu, jika di bandar sudah dimenangi oleh Cina sudah pasti kita akan mengundi di kampung halaman berbanding di kawasan tempat bekerja. Oleh sebab itu, kita diberi hak untuk memilih kawasan mengundi.”

(Puan Zulriyaini Yahya, 2 Disember 2020)

4.4 Pendapat umum mengenai isu semasa dan dasar Kerajaan Negeri Pahang

Berdasarkan dapatan soal selidik yang diedarkan kepada responden mengenai pendapat umum terhadap isu semasa dan dasar Kerajaan Negeri Pahang (Rujuk Jadual 2), sebanyak 76 peratus responden bersetuju dengan pernyataan ‘Kerajaan negeri Pahang berjaya menangani penularan wabak pandemik Covid-19 dengan baik’. Hal ini kerana kes Covid-19 di Pahang sangat kurang kerana penguatkuasaan yang baik dilakukan di pintu sempadan negeri Pahang oleh pihak berkuasa. Namun begitu, kluster Genting menyebabkan Pahang telah mempunyai kes kluster baharu tetapi masih boleh dikawal.

JADUAL 2. Isu semasa dan dasar Kerajaan Negeri Pahang (peratus)

Bil.	Isu Semasa dan Dasar Kerajaan Pahang	Setuju	Tidak setuju	Tidak pasti
1.	Kerajaan Negeri Pahang berjaya menangani penularan wabak pandemik Covid-19 dengan baik.	76	8	16
2.	Bantuan terhadap rakyat oleh Kerajaan Negeri Pahang dapat membantu meringankan beban kos hidup golongan berpendapatan rendah.	74	4	22
3.	Kerajaan Negeri mengambil berat terhadap semua golongan rakyat di negeri ini.	68	10	22
4.	Wakil rakyat lompat parti wajar dilabel sebagai pengkhianat kerana tidak menghormati mandat pengundi pada PRU yang lalu yang memilih atas dasar kolektif atau parti politik yang bertanding atas satu isu atau pimpinan.	68	20	12

5.	Pimpinan politik daripada semua parti politik (kerajaan negeri dan pembangkang negeri) di negeri ini bersama-sama menumpukan usaha ke arah menangani penularan wabak pandemik Covid -19.	64	14	22
6.	Dasar Pembangunan Negeri Pahang sekarang bermanfaat untuk semua golongan rakyat di negeri ini.	62	4	34
7.	SPRM telah menjalankan tugasnya dengan baik.	60	18	22
8.	Rakyat Pahang terus berpegang kepada perlunya keutuhan kuasa politik Melayu-Islam di negeri ini.	58	10	32
9.	Hubungan antara kaum dan agama semakin baik dibawah pemerintahan Kerajaan Negeri sekarang.	56	12	32
10.	Populariti dan imej Menteri Besar (Dato' Sri Wan Rosdy Wan Ismail) dapat memberikan kepercayaan dan keyakinan kepada rakyat kepada beliau untuk terus memerintah negara ini dengan baik	56	14	30
11.	Isu sentimen perkauman dan keagamaan masih relevan dicanangkan dalam politik Pahang.	54	12	34
12.	Jawatankuasa kampung dan Persatuan Penduduk disini menjalankan tugas dengan baik.	50	16	34
13.	Pencerobohan tanah Kerajaan Negeri oleh pihak yang tidak bertanggungjawab diambil tindakan tegas oleh pihak berkuasa.	50	24	26
14.	Kerajaan Pahang berjaya menangani isu pencerobohan hutan di negeri Pahang.	46	18	36
15.	Pejabat daerah dan tanah di negeri ini menjalankan perkhidmatan dengan adil dan saksama.	44	16	40
16.	Hubungan antara kaum dan agama semakin baik dibawah pemerintahan Kerajaan Persekutuan sekarang. Kepimpinan Kerajaan Negeri Pahang dibawah Perikatan Nasional (pimpinan BN) lebih baik, stabil dan diyakini.	28	20	52
17.	Pimpinan di negara ini perlu dikuasai majoriti Orang Melayu-Islam agar dapat menstabilkan sosioekonomi dan sosiopolitik di negara ini. Pimpinan atau wakil rakyat yang melompat parti wajar diterima oleh semua pihak atas alasan hak individu untuk berpolitik dan demi kepentingan penerusan pembangunan kawasan setempat agar dapat dibantu pihak berkuasa.	24	62	14
18.	Suruhanjaya Pilihan Raya (SPR) telah menjalankan tugasnya dengan baik dan berkecuali.	24	44	32
19.	Parti PEJUANG pimpinan Tun Dr. Mahathir akan mendapat sokongan yang menggalakkan daripada rakyat Pahang.	24	44	32

Sumber: Soal selidik 2020

Tambahan pula, bagi pernyataan ‘Bantuan terhadap rakyat oleh Kerajaan Negeri Pahang dapat membantu meringankan beban kos hidup kos golongan berpendapatan rendah’, sebanyak 74 peratus responden bersetuju pernyataan tersebut kerana kerajaan menghulurkan bantuan semasa waktu ekonomi yang tidak stabil pada masa ini. Penularan Covid-19 menyebabkan ramai rakyat yang terpaksa berhenti kerja menyebabkan tiada wang yang mencukupi untuk menjalani kehidupan seharian. Oleh sebab itu, bantuan yang diberikan dalam bentuk wang ringgit mampu meringankan beban rakyat.

Pernyataan ‘Kerajaan negeri mengambil berat terhadap semua golongan rakyat di negeri ini’ mendapat persetujuan 68 peratus responden. Hal ini kerana responden berpendapat bahawa tiada dan tidak pernah berlaku tunjuk perasaan atau tidak puas hati rakyat terhadap Kerajaan Negeri Pahang. Hal ini menunjukkan kebajikan rakyat di negeri Pahang telah dijaga dengan

sebaiknya untuk menyelesaikan masalah rakyat. Oleh sebab itu, negeri Pahang ini dilihat sebagai negeri yang aman dan makmur.

Sebanyak 68 peratus responden bersetuju dengan pernyataan bahawa ‘Wakil rakyat lompat parti wajar dilabel pengkhianat kerana tidak menghormati mandat pengundi pada PRU yang lalu yang memilih atas dasar kolektif atau parti politik yang bertanding atas satu isu atau pimpinan’. Ahli politik yang melompat parti demi kepentingan sendiri sangat tidak boleh diterima kerana sikap beliau yang berpaling tadah atau tidak mempunyai prinsip yang utuh menunjukkan pemimpin tersebut merupakan seorang yang tidak menjalankan tanggungjawab yang diberikan dengan sebaiknya.

Akhir sekali, sebanyak 64 peratus responden bersetuju dengan pernyataan ‘Pimpinan politik daripada semua parti politik (kerajaan negeri dan pembangkang negeri) di negeri ini bersama-sama menumpukan usaha ke arah menangani menangani penularan wabak pandemik Covid-19’. Hal ini kerana parti politik di negeri Pahang bekerjasama untuk membantu rakyat. Sebagai contohnya, bantuan daripada segi barangan keperluan harian juga diberikan kepada rakyat yang kurang berkemampuan. Justeru itu, jelaslah tiada isu politik yang berlaku di negeri Pahang semasa pandemik Covid-19.

5. Rumusan dan Cadangan

Sebagai kesimplannya, pengundi di DUN Tras dalam Parlimen Raub jelas menunjukkan bahawa mereka bersetuju untuk mengundi di kawasan tempat bekerja. Ini kerana banyak manfaat atau kelebihan yang mereka akan peroleh jika hanya membuang undi di kawasan mereka mencari rezeki. Ditambah pula dengan kenaikan harga minyak, penularan wabak pandemik Covid-19, ketidakstabilan politik selepas Langkah Sheraton, pengundi tidak mahu mengambil risiko untuk pulang ke kampung halaman untuk mengundi. Keadaan ini dijangka akan mengusarkan parti politik yang ingin bertanding dalam Pilihan Raya Umum ke-15. Jika bilangan pengundi berkurangan, sudah pasti parti politik yang bertanding tidak begitu ghairah untuk menarik sokongan. Selain itu, majoriti responden lebih memilih pendekatan media massa untuk mengetahui akan isu semasa dan isu politik. Mereka juga mengundi dalam pilihan raya kerana tertarik dengan parti politik yang bertanding. Ini membuktikan perasaan kesetiaan terhadap parti masing-masing amat kuat dalam kalangan responden. Dengan maklumat yang diperoleh dalam kajian ini, pihak yang akan bertanding di DUN Tras (N7) sama ada daripada BN/PN atau PH mestilah memahami perasaan rakyat di bawah dan perlu menunaikan manifesto yang dijanjikan dalam pilihan raya agar kemenangan berpihak kepada mereka.

Rujukan

- Ahmad Zharfan Abd Taib (Ketua Pemuda PAS kawasan Raub, Pahang). (2020). Keperluan pengundi untuk mengundi di kawasan tempat bekerja: kajian kes di kawasan Dewan Undangan Negeri (DUN) Tras, Raub, Pahang. Temu bual, 2 Disember.
- Alarcon Jr., J. (2012). Diaspora and democracy: overseas absentee voting, elections, and the challenges for a working democracy in the Philippines. http://www.ritsumei.ac.jp/acd/re/k-rsc/lcs/kiyou/pdf_23-4/RitsIILCS_23.4pp.183-200Alarcon.pdf [1 Oktober 2020].

- Azman Mahadi, Mohd Fuad Mat Jali & Junaidi Awang Besar. (2016). Tingkah laku pengundi dan faktor kejayaan Barisan Nasional: kajian kes FELDA Kuala Krau. *Geografia Online Malaysian Journal of Society and Space* 12(9), 126-137.
- Ilyas Abdullah, Jamaie Hamil & Sity Daud. (2018). Pendekatan Teori Pilihan Rasional: analisis terhadap budaya politik Melayu Terengganu. <https://sainsinsani.usim.edu.my/index.php/sainsinsani/article/view/28> [1 Oktober 2020].
- Junaidi Awang Besar. (2015). Geopolitik dan program perumahan rakyat di Kuala Lumpur pasca Pilihan Raya Umum ke-13. Tesis Dr. Fal, Jabatan Geografi, Universiti Malaya.
- Junaidi Awang Besar. (2017). Tingkah laku pengundi dan pilihan politik di kawasan Parlimen Pasir Mas, Kelantan. *Geografia Online: Malaysian Journal of Society and Space* 13(3), 97-111.
- Junaidi Awang Besar & Amer Saifude Ghazali. (2020). PRK Kimanis: Antara identifikasi parti dengan kelangsungan politik pembangunan. *Demokrasi Dan Pilihan Raya* 4(1), 76-94.
- Junaidi Awang Besar & Mohd Fuad Mat Jali. (2016). Peranan Pengundi Melayu Dalam Pengukuhan Hegemoni Politik UMNO Dalam Pilihan Raya Kecil DUN Tenang, Kerdu an Merlimau. Dlm. Maslida Yusof, Mohamad Rodzi Abd Razak, Mohammed Azlan Mis & Yusmilayati Yunos (Editor). *Hubungan Malaysia-Indonesia: Sejarah, Politik dan Keselamatan*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Junaidi Awang Besar, Mazlan Ali, Novel Lyndon & Ahmad Afif Zulkipli. (2016). Pendekatan Teori Kelakuan Pengundi dan pilihan politik di kawasan Dewan Undangan Negeri (DUN) Jelawat, Bachok, Kelantan. *e-Bangi: Journal of Social Sciences and Humanities* 1, 60-77.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Faidz Mohd Zain, Mohd Fuad Mat Jali, Ahmad Rizal Mohd Yusof & Muhammad Hazim Abd Ghani. (2015). Calon lama vs calon muda dalam Pilihan Raya Kecil kawasan Parlimen Rompin dan Parlimen Permatang Pauh 2015. Kertas Kerja 2nd International Conference on Human Sustainability (INSAN 2015). The Royale Bintang Resort and Spa, Seremban, Negeri Sembilan, Malaysia. Faculty of Science, Technology and Human Development, University Tun Hussein Onn Malaysia (UTHM), Batu Pahat, Johor. 19-20 Oktober.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Rosmadi Fauzi & Amer Saifude Ghazali. (2012). Persempadanan semula kawasan pilihan raya 2003 dan impaknya Kepada Pilihan Raya Umum (PRU) 2008 di Kawasan Dewan Undangan Negeri (DUN) Kajang dan Bangi, Selangor. *e-Bangi: Journal of Social Sciences and Humanities*. 7(2), 200-224.
- Junaidi Awang Besar, Muhammad Yusuf Idris & Mohd Syukri Zainuddin. (2020). Pengaruh kepemimpinan politik kepartian berasaskan etnik terhadap pola keputusan PRU DUN Sabah 2020. *e-Bangi: Journal of Social Sciences and Humanities* 17(9), 39-60.
- Kumar, S. N.V. 2019. Pilihan Raya Kecil (PRK) Cameron Highlands: kemenangan BN atau kekalahan PH?. *e-Bangi Journal of Social Sciences and Humanities* 16(5), 1-14.
- Mohd Ali. (2013). Tinjauan kajian terdahulu. http://studentsrepo.um.edu.my/5586/8/BAB_II.pdf [1 Oktober 2020].
- Md. Ibrahim. (2004). Pendahuluan. <http://studentsrepo.um.edu.my/173/2/BAB1.pdf> [1 Oktober 2020].
- Mansor Mohd Noor, Azlina Abdullah & Mohd Mahadee Ismail. (2016). Voting behaviour in Malaysia: locating the sociological determinants of ethnicity, middle classes and development gains. *World Applied Sciences Journal* 34(6), 805-812.

- Mohd Azri Ibrahim & Sity Daud. (2014). Pilihan raya dan tingkah laku pengundi dalam PRU 2008: kajian kes di Wilayah Persekutuan Labuan, Malaysia. https://scholar.google.com/citations?user=GUyUIggAAAAJ&hl=en#d=gs_md_cita-d&u=%2Fcitations%3Fview_op%3Dview_citation%26hl%3Den%26user%3DGUyUIggAAAAJ%26citation_for_view%3DGUyUIggAAAAJ%3A9yKSN-GCB0IC%26tzm%3D-480 [1 Oktober 2020].
- Muhamad Nadzri Mohamed Noor & Mohd Faizal Daud. (2016). Pilihan raya dalam politik Kelantan 1990-2013: antara parti, pemimpin dan isu. *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics & Strategic Studies* 43(2), 51-73.
- Nurul Izzatie Wahab. (2019). Gelagat politik dalam Pilihan Raya Umum ke-14, 2018: Kajian kes di kawasan DUN (N.36) Pelangai, Bentong Pahang Darul Makmur. Latihan Ilmiah. Program Geografi. Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor.
- Oliver, S. & Ostwald, K. (2018). Explaining elections in Singapore: dominant party resilience and valence politics. <https://www.academia.sg/wp-content/uploads/2020/06/Oliver-and-Ostwald-2018-Valence-Politics.pdf> [1 Oktober 2020].
- Qorri, F. (2018). The psychology behind voting behavior in Kosovo. <https://scholarworks.rit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=10969&context=theses> [1 Oktober 2020].
- Raja Abdul Rashid Raja Puji (Ketua Pemuda AMANAH kawasan Raub, Pahang). (2020). Keperluan pengundi untuk mengundi di kawasan tempat bekerja: kajian kes di kawasan Dewan Undangan Negeri (DUN) Tras, Raub, Pahang. Temu bual, 1 Disember.
- Rosmadi Fauzi. (2008). Aplikasi model ruangan dalam kajian corak pengundian di wilayah utara Semenanjung Malaysia. Tesis Dr. Fal, Universiti Sains Malaysia.
- Thananithichot, Stithorn. (2012). Political engagement and participation of Thai citizens: the rural-urban disparity. https://www.researchgate.net/publication/254241426_Political_engagement_and_participation_of_Thai_citizens_The_rural-urban_disparity [1 Oktober 2020].
- Wu, Liyun & Wang, Gang. (2016). Voting in local political elections by urban Chinese middle class: does housing matter?. *Asian Journal of Social Science Studies* 1(1), 13-26.
- Zulriyaini Yahya (Ketua Wanita UMNO bahagian Raub, Pahang). (2020). Keperluan pengundi untuk mengundi di kawasan tempat bekerja: kajian kes di kawasan Dewan Undangan Negeri (DUN) Tras, Raub, Pahang. Temu bual, 2 Disember.